

111227

I en bok fra Universitetsforlaget under tittelen "juridiske strids-
spørsmål i Norges nyere historie" har Frede Castberg samlet noen fore-
drag fra korskrigstiden, og hvor han i et av dem, Betitlet "Retts-
oppgjøret etter krigen" skriver: "Rettsoppgjøret selv vil bli gjenstand
for fortsatt debatt og kritikk". Men regner altså ikke med, at det punk-
tum han tilsynelatende har ment å sette med sin artikkel er holdbart,
og for ettertiden ermet til å skape den "ro" omkring "rettsoppgjøret",
nære om det hittil - trass i myndighetenes stadige krav om det - har
vært fullt tilvelebringe. Castberg har utvilsomt rett. Sare hans lett-
vinste å te å se å sette til gode utvilsomt på, påkaller inntogelser.
I artikkelen godtar han merest det hele og gir sin tilslutning -
riktignok av og til noe betinget - til "rettsoppgjørets gjennomføring
på den måten det ble gjort".

Hå har Jo hr. Castberg flere arbeider bak seg i forbindelse med
krig og okkupasjon, f.eks. den første, "Folkerett" (1937), som er for-
fattet med kjælig objektivitet uten øftrengende krav om hensyn fra noen
foreliggerende aktualitet; videre: "Norske problemer (1944)", "Norge under
okkupasjonen" (1945) og "Lærebok i folkerett" (1948). Disse siste **er**
selvfølgelig mere situasjonsbetonet, og særlig den aller siste, (lære-
bok i folkerett) gir inntrykk av at folkeretten er skrevet for Norge og
landets forskjellige situasjoner. Den er skrevet med den viden forfatteren
satt inne med etter krigen, og han så da tilsynelatende en oppgave i å
tilpasse folkerett og norsk lov til de til dekkende synspunkter.

Denne boken er ^{Åtteparten} ~~skrevet~~ (1948) på vidt foranlegg
forlaget, og er skrevet i forbindelse med forlaget fra 1948, og er
liknet på de andre bøkene i serien, og er skrevet for den rent tone-
settende og utvilsomt i forbindelse med myndighetenes for å f. den til
å stemme på og lære om de forskjellige oppfatninger om denne sak.

... og i den forbindelse vil det være interessant å se på den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen. Det er klart at den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen er av stor betydning, og det er derfor viktig å se på den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen. Det er klart at den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen er av stor betydning, og det er derfor viktig å se på den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen. Det er klart at den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen er av stor betydning, og det er derfor viktig å se på den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen.

Det spiller i det videre ingen rolle for ham (eller for noen annen) hva slags krigstilstand, når han står overfor det problem som melder seg ved at den norske regjering utøvet sin provisoriske anordningsmyndighet fra London "utenfor de grenser som Grunnlovens § 17 trekker opp for denne anordningsmyndighet". Han er ikke enig med Høyesterett når denne betrakter "Elverumsavtalen" som vedtatt. Stortingspresident Hambro nevnet som kjent at Elverumsfullmakten bare dekket Grunnlovens § 17,s bestemmelser, og at det ikke ble votering.

Grunnlovens § 17 lyder som kjent slik:

"Meningen kan give og ~~avgive~~ oparbejvte anordninger, der angaae Handel, Kold, Kæmpeveje og Politie; dog maae de ikke stride mod Constitutionen og de (saaleles som efterfølgend §§ 77,78 og 79 bestemm.) at Stortinget give love. De gjælde provisorisk til neste Storting."

Ved gjennomtenningen av denne tekst oppstår det ingen tvil om at Regjeringen har overtrått sin kompetanse ved å gå utenfor lovens grenser. Det det vil sees når § 17 et innbyrdes forbud ^{mot} ~~at~~ anordninger § 17. "Stride mod Constitutionen og de af Stortinget give love." Altså "ikke i samsvar med Grunnloven og de av Stortinget givne love, og de gjælde provisorisk til neste Storting." Det er klart at den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen er av stor betydning, og det er derfor viktig å se på den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen. Det er klart at den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen er av stor betydning, og det er derfor viktig å se på den norske regjeringens holdning til den tyske kapitulasjonsavtalen.

... (den), at de
tjener § 17, 97 og 112 avgjørende til
beskyttelse av og mot ellers i statsutvalget.

Men var det dette med "Modifikasjoner i enkelte Bestemmelser"
so vel har fristet til den, at de prov.anordninger av 15/12.1944
(Landssvikanordningen) var modifikasjoner og med e til hensikt å mildne
straffereaksjonene etter str.lovens § 86 og derfor ikke krenket Grunn-
lovens § 97. Dette ble etterhvert gjentatt av, også av Fredo Cast-
berg.

Men hvis det er begrepet "Modifikasjoner" i Grunnlovens § 112 som
danner grunnlaget for er bedømmelse om straffelovens
§ 86 er til, så er det feil. "Modifikasjoner" etter § 112,
gjelder utelukkende grunnlovsendringer, og Landssvikanordningen var dog
ingen grunnlovsendring. Det nevnes her for å understreke at § 112 inn-
skjerper respekt for grunnlovens prinsipper. Paragraf 17 forbyr lover,
stridende mot "Constitutionen", mens § 97 forbyr lover med tilbakevir-
kende kraft.

Hvis imidlertid denne anordning av 15/12.1944 skal begripes som
modifikasjoner, skulle det synes naturlig og logisk at det supplement
og de skjærpede straffebestemmelser av den borgerlige straffelov av
1902, som også skjedde i London 3/10.1941 og 22/1.1942 måtte
krenke Grunnlovens § 97, når den i motsetning til førstnevnte (Landssvik-
anordningen) ikke mildnet med tvertimot skjærpet straffereaksjonene.
Skjærpselsene gjelder straffelovens kap.8 (landssforræderi) og kap.9
(forbrytelse mot Kongen, statsforfalskning og et tsoverhode). I begge til-
feller ble utvidet til Disse forandringene
... .. derfor med til
... .. vil i alt vesentlig

... i sin uttalelse om at de hadde vært i stand til å gjennomføre de nødvendige forberedende arbeidene i forbindelse med straffeforholdene som ble pålagt alle; og de som allerede hadde blitt pålagt slike saker av § 67's straffebestemmelse, og dette med kollektivt økonomisk ansvar. Vel en ukjent straffereaksjon i norsk rett hadde det innbragte noen titalls millioner fra de rammede. Om dette sier Castberg:

"Den Høyesterett som kunne anvende denne bestemmelsen med tilsvarende kraft for hele krigstiden, var det ut fra den betragtning at vi her i virkeligheten stod overfor en spesiell anvendelse av den alminnelige norske rettsregel om solidarisk ansvar for skadegjørende handlinger. Etter sin mening kan man ikke si at det bestod et slikt direkte forhold mellom partimedlemskapet og den samlede skade for landet, at erstattingsansvar ville ha foreligget etter våre vanlige rettsregler".

Grunnlovens § 97 er absolutt og usangribelig. Den tillater hverken nye lover eller forandring av de foreliggende som krenker dens klare innhold, men hr. Castberg unnskylder den nevnte respekt for grunnloven, med den situasjon Regjerin en hadde bragt seg selv i, og anvender Høyesterettsdommer Schjelderups votum som bevis for at det som skjedde var rett. Schjelderups votum med tilslutning av "dørvøvrige medlemmer" lød slikt:

"Jeg finner det lite tvilsomt at selve den situasjon som ble skapt 9. april 1940, måtte gi den utøvende makt en viss adgang til, fra den nevnte dag, å gi bestemmelse om av lovgivningsmessig innhold. Uten en slik adgang ville forsvarene - den eneste av våre lovlige statsorganer

... som kunne virke i et så urolig og usikkert øyeblikk, måtte ha fått en adgang til å utøve en viss myndighet i forbindelse med den nødvendige forberedende arbeidene som ble pålagt alle; og de som allerede hadde blitt pålagt slike saker av § 67's straffebestemmelse, og dette med kollektivt økonomisk ansvar. Vel en ukjent straffereaksjon i norsk rett hadde det innbragte noen titalls millioner fra de rammede. Om dette sier Castberg:

... og de norske myndighetene
fint...
br. ... "de øvrige rettens medlemmer" befie
... i henhold til den folkerett som br. Cast-
... befatter seg foraktende lite med.

Vå sjønevevende ble av regjeringsadvokat Kristen Johansen belært,
at - - "det er uotvistelig at det innen det besatte område gir okkupa-
sjonsmakten bestemte bestemmelser for de ordinære regjerings bestemmelser. Den si-
ste kan ikke ved forordninger forordningsgyldig pålegge den norske
befolkning noe eller vedta noe som okkupasjonsmakten på byr eller for-
bringer, og frett ikke okkupasjonsmyndighetenes på bud ligger utenfor okkupa-
sjonsmyndighetenes rettelige beføyelse".

... etter at den totale okkupasjon var et faktum, og Kongen og
Regjeringen hadde forlatt landet: "Videre følger at okkupasjonsmakten,
i henhold til Haag-konvensjonen art.4 og 45 har all den administrative
myndighet som normalt tilkommer landets regjering".

"Kongens handlefrihet", fordi han befant seg utenfor okkupert om-
råde, er ikke bare tviløst. Folkeretten benekter at han noensomhelst
slik rett hadde. Dette med "handlefrihet" på engelsk område og i engelsk
makt, er bare en yndet taleakt og ingen realitet.

Herom skriver n.r. advokat Annes Schjødt i "Riksdagsforhandlingene
1940, s. 46: "- - - - - Selv med hensyn til myndighetsutøvelse var
Kongen og regjeringen avhengig av hva britenes interesser ville tillate.
En vurdering basert på at Kongen og regjeringen var "i full forfatnings-
messig frihet" kan lite gjøres med de forliggende realitetene".

Herom skriver i "Riksdagsforhandlingene", s. 49:

... stillingen der, ...
... slik at innbyggere
...
... sin sin side avskåret fra å gi bindende

(sistnevnte) som en konsekvens av at de i seg selv ikke er rettslig bindende, og at det beror på domstolens avgjørelse.

Retten i Høyesterett (6. august 1945), ovenfra høyesterettsdommer Schjelderups votum er rentet, var beredt for å skape det nødvendige prejudikat for etablering av "Rettssoppgjæret". Høyesterett befant seg i en tvangssituasjon. Det ville gi dette prejudikat o.g. av et såkalt "folkekrev", representert ved Heimefronten og etter den beregning landsvikeneordningens konsipisier hadde læst opp.

Høyesteretts medlemmer var inhabile hver for seg og samlet som part i saken. Det kunne således ikke være megen objektivitet å regne med fra den kant. På dette skriver hr. Castberg i utt. Han bare godtar Schjelderups og Høyesteretts votum og anvender det som utgangspunkt for å motbevise sine egne tidligere påstander.

Det er av betydning å merke seg at hr. Castberg, i det store og hele innrømmer at forordningene er gitt tilbakevirkende kraft. Hans vesentligste oppgave i artikkelen, består derfor i å gi regjeringens illegale lovgivervirksomhet et legalitetens skjær, i motsetning til hans tidligere artikler. Han forsøker, med språklige midler, å gi regjeringens opptreden rett, "ut fra den betraktning at vi i virkeligheten sto overfor en spesiell anvendelse av den alv. norske rettsregel".

Hr. Castberg må finne seg i å ha blitt betraktet som en autoritet på folkerettens og jussens område, men det betyr svikt, når han som i her omhandlede artikkel røper en servil vilje til å endre standpunkter. Han skulle vel forøvrig ha forutsetninger for å kunne finne og holde fast ved de holdninger, som det enn skulle koste ham noe av en ettertraktet venerasjon i "Den vitte sifer".

Det er et lovlig ønske fra mange av oss nasjonale statsmenn å ha noe fraskrevet og gode sagn og dyd for dette området, så lenge det var oldemotet. (Omtrent 4. utgave av den "Norske" 1946), til den artikkel som her behandles fra "Jordiske stridsansvar", som røper

... i forbindelse med ... i autoritet ...
... i forbindelse med ... i forbindelse med ...
... i forbindelse med ... i forbindelse med ...